



ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 107
від 24 квітня 2019 року

**Про проект Закону України
“Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо
забезпечення захисту педагогічних,
науково-педагогічних та наукових працівників”
(реєстр. № 10214 від 10.04.2019),
поданий народними депутатами України
Співаковським О.В., Дубневичем Б.В., Горбуновим О.В.,
Куліченком І.І., Дубневичем Я.В., Юринець О.В. та іншими**

Цей законопроект розроблено з метою посилення законодавчого захисту педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників від погроз, образ, переслідування, фізичного насильства, встановлення додаткових гарантій щодо поваги до особистості, честі та гідності, справедливого і шанобливого ставлення до них з боку учасників освітнього процесу та інших осіб, встановлення адміністративної відповідальності за вищезазначені порушення, а також встановлення адміністративної відповідальності за розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів у закладах освіти.

У законопроекті шляхом внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – Кодекс) та Закону України “Про освіту” пропонується встановити додаткові гарантії педагогічним, науково-педагогічним та науковим працівникам щодо поваги до особистості, честі та гідності, справедливого і шанобливого ставлення до них з боку учасників освітнього процесу та інших осіб, запровадити адміністративну відповідальність за вчинення щодо таких осіб погроз, образ, переслідування, фізичного насильства. Окрім того, цим актом передбачена адміністративна відповідальність за розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів у закладах освіти.

Як зазначається в п. 6 Пояснювальної записки до законопроекту, прийняття законопроекту дасть можливість підвищити захищеність і соціальний статус педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників, а також сприятиме створенню безпечного освітнього середовища.

Головне науково-експертне управління, проаналізувавши поданий законопроект, висловило такі зауваження та пропозиції щодо його змісту та рекомендує повернути його суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

Зокрема, на думку фахівців управління, дещо сумнівною є пропозиція доповнити Кодекс новою статтею 179-1 “Розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів у закладах освіти”, оскільки у чинному Кодексі існує три статті, об'єктивна сторона яких полягає у розпиванні пива, алкогольних та слабоалкогольних напоїв: стаття 172-20 “Розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів” (стосується військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів), стаття 178 “Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді” та стаття 179 “Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві”. Різниця між ними полягає у тому, наскільки значну шкоду вони можуть заподіяти громадському порядку.

Окрім того, Головне науково-експертне управління вважає невиправданою пропозицію законопроекту щодо доповнення Кодексу новим складом адміністративного правопорушення, який сформульовано наступним чином: “Погроза, образа, переслідування, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно педагогічного, науково-педагогічного та наукового працівника, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого” (частина перша нової статті 173-5 в редакції проекту). Зі змісту законопроекту, а також супровідних документів до нього незрозуміло, які саме дії мають охоплюватись поняттями “образа”, “переслідування”, “погроза”. Кожна правова норма, а особливо та, якою встановлюється юридична відповідальність, має бути зрозумілою і передбачуваною, такою, що виключає можливість необмежено широкого трактування у правозастосовній практиці. В іншому випадку порушується один з основних принципів правової держави – принцип правової визначеності, що неминуче призводить до сваволі.

Окрім того, у статтях 173-5 та 179-1 Кодексу (в редакції законопроекту) пропонується встановити абсолютно визначені розміри штрафів за вчинення відповідних адміністративних правопорушень.

Згідно з частиною другою статті 61 Конституції України юридична відповідальність особи має індивідуальний характер. Необхідність індивідуалізації адміністративної відповідальності передбачена частиною другою статті 33 Кодексу, якою визначено, що при накладенні стягнення враховується характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь

його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.

З огляду на це, санкції статей Кодексу не можуть бути абсолютно визначеними. Іншими словами, розмір штрафу, який накладається на правопорушника, повинен мати мінімальну та максимальну межу, як це і передбачено чинним Кодексом, а не визначатися в абсолютному вигляді (наприклад, словами “у розмірі однієї тисячі двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян”).

Міністерство освіти і науки України погоджується щодо необхідності законодавчого врегулювання забезпечення захисту педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників, однак висловило низку пропозицій і зауважень до законопроекту.

Зокрема, в запропонованій редакції статті 173-5 Кодексу “Вчинення погрози, образи, переслідування, фізичного насильства стосовно педагогічного, науково-педагогічного або наукового працівника” не визначено суб'єкта вчинення зазначених дій по відношенню до педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників та обставин, які мають бути пов'язані з виконанням ними своїх професійних обов'язків, що може призвести до неоднозначного трактування змісту вказаної норми.

Окрім того, запровадження статті 173-5 Кодексу одночасно потребує вирішення питання про наслідки вчинення такого діяння для неповнолітнього (адміністративна відповідальність на загальних підставах чи застосування заходів впливу, передбачених статтею 24-1 Кодексу) і внесення відповідних змін до статті 13 Кодексу.

Запропонована законопроектом норма статті 179-1 Кодексу “Розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів у закладах освіти” потребує узгодження з нормами чинного законодавства, зокрема зі статтями 178 та 179 Кодексу України про адміністративні правопорушення та статтею 316 Кримінального кодексу України. Крім того, зазначена норма стосується вчинення вказаних дій лише на території закладу освіти. Міністерство освіти і науки України пропонує розширити її дію та викласти в редакції “в приміщенні закладу освіти та на прилеглих територіях”.

Підпунктом 1 пункту 2 законопроекту пропонується доповнити частину першу статті 54 новим абзацом щодо права педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників на “повагу до своєї особистості, честі та гідності, справедливе і шанобливе ставлення з боку учасників освітнього процесу та інших осіб”. На думку фахівців Міністерства освіти і науки України, зазначене формулювання потребує узгодження з нормами чинного законодавства, зокрема, зі статтею 28 Конституції України, частинами першою, третьою статті 53 та частинами першою, другою, третьою статті 54 Закону України «Про освіту».

Міністерство освіти і науки України також акцентує увагу на тому, що стаття 57 Закону України “Про освіту” “Державні гарантії педагогічним і науково-педагогічним працівникам”, до якої підпунктом 2 пункту 2 розділу I законопроекту запропоновані зміни, має на меті забезпечити гарантований

державою в межах наявних бюджетних коштів рівень фінансового забезпечення певних завдань і функцій. Державні гарантії можуть надаватися виключно у межах і за напрямками, що визначені законом про Державний бюджет України (частина перша статті 17 Бюджетного кодексу України).

Асоціація міст України, в цілому підтримуючи законопроект, висловлює слушну пропозицію, що вчинення насильства щодо педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників є таким, що має нести більшу адміністративну відповідальність, ніж, наприклад, розпивання алкогольних напоїв.

Реалізація Закону, на думку його авторів, не потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України.

Учасники засідання відзначають, що зазначені зауваження та пропозиції можна буде врахувати при підготовці законопроекту до другого читання.

Розглянувши проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення захисту педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників" (реєстр. № 10214 від 10.04.2019), враховуючи його актуальність, пропозиції та зауваження Головного науково-експертного управління, Міністерства освіти і науки України та Асоціації міст України, Комітет **в и р і ш и в:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення захисту педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників" (реєстр. № 10214 від 10.04.2019), поданий народними депутатами України Співаковським О.В., Дубневичем Б.В., Горбуновим О.В., Куліченком І.І., Дубневичем Я.В., Юринець О.В. та іншими, прийняти за основу.

2. Доручити виступити від Комітету при розгляді цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України народному депутату України, Першому заступнику Голови Комітету з питань науки і освіти О.В.Співаковському.

Перший заступник
Голови Комітету

О.В. Співаковський